

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

19:de årg. 1923.

N:r 10. Oktober.

Pris 25 öre.

EN BRÄNNANDE DAGSFRÅGA.

Under dessa dagar råder i många hem oro och förtvivlan. Bostadslöshetens spöke visar sig inte endast vara vidskepelse utan en företeelse som uppträder med bistert allvar. Förhållandena försvåras också på mångahanda sätt. Det är inte bara de svårigheter, som av de soc.-dem. representanterna förutsades skulle inträffa då hyresstegringslagen föll, utan därtill komma de som allsköns jobbbara driva fram. Det ser ut som om själva nöden vore den bästa högkonjunkturen för dem att göra sig rika på. Inte nog med att hyror drivas i svindlande höjd, utan vad som är än värre och som klavbinder småfolket i långa tider framåt, är jobberiet med smålägenheter, en trafik som det för en utomstående synes underligt att det ej sättes stopp för. Skulle ej här ett regeringsingripande kunna ske? Som ett slag i ansiktet

på de bostadsbehövande är också den statistik, som gång efter annan tages fram, varmed man söker bevisa att det finnes tillgång på bostäder, som svarar mot behovet. Statistik är nog bra, när den uppträder på ett försynt och sakligt sätt i sin tjänande ställ-

E. A. Boisseau: OFFER FÖR KRIGET.

ning, men när den vill uppträda som agitator mot de faktiska förhållandena, främjande ensidiga syften och varigenom begreppen snedvridas, då reagerar man. Några ensidiga intressen får den inte tjäna, då har den dömt sig själv som vetenskap.

barn, men nu kan t. o. m. endast två barn vara orsaken till att önskad bostad ej får hyras.

I Kvinnornas tidning har också en mor talat om en hel del av sina vedermodor i detta avseende. Jag har upfostrats, skriver hon, i den tron att

Mitt uppe i detta elände har också huvudstadens borgerliga press panna till att huvudsakligen skylla all bostadsbrist i Stockholm på socialdemokraternas genomdrivande av kommunalt byggande av mindre bostadslägenheter, just sådana som behövas och som den privata byggnadsverksamheten alltid försummat och troligen även nu skulle gjort. Sv. Dagbladet börjar redan agitera för nästa stadsfullmäktigval, till vilket deras läsare manas gå man ur huse för att slå ut den soc.-dem. majoriteten. Vi hoppas att arbetarklassens kvinnor också skola minnas dessa dagar och »man ur huse» gå till valurnorna och skydda den soc.-dem. majoriteten, som är den säkraste grunden för hemmens bevarande. Ty, som det är nu, är det faktiskt så att familjer med barn ha de största svårigheterna att få bostad. Förr gällde det 5—6

barn äro en välsignelse, icke allenast för föräldrarna utan även för samhälle och stat. Men min tro har rubbats åtskilligt sedan vi blivit uppsagda till avflyttning, just av den orsaken att vi ha barn. Och härefter berättar hon sina strapatser för att få en lägenhet. Och vilken moder i samma belägenhet känner icke till detta.

Men ändock skola socialdemokraterna petas. Kanske just därför, att deras åtgöranden i bostadsfrågan kommer att framskapa ett bättre jämviktsläge mellan tillgång och efterfrågan på bostäder, och som kan göra det möjligt för en familj med större eller mindre barnskara att få en draglig bostad.

Och så underligt är också livet och människornas sinnen, så att kanske just den moder, som skriver om sina svårigheter i detta avseende, ändock kommer att vara fastighetsägarna behjälplig i deras mullvadsarbete att få bort den socialdemokratiska majoriteten och bibehållande av nuvarande olidlighetstillstånd. Ty därom kunna vi vara förvisade, att numera sköta nog fastighetsföreningarna om att den privata företagsamheten, som de så högt lovorda och i sina agitationsartiklar säga sig slå vakt om för allmänhetens bästa, hålles inom behöriga gränser. Emedan det ligger i sakens natur att de, för att skydda sina föreningsmedlemmars intressen, måste hålla bostadstillgången knapp. Men med kommunalt bostadsbyggande kan naturligtvis inte marknaden hållas lika snäv. Det är nog den för dem sjuka punkten, som de vilja ha bortopererad.

Vår tro är dock, att arbetarklassens kvinnor icke låta sig duperas utan komma att vara på sin vakt. Men det är dock icke nog härmed, utan det gäller även att kunna verka medan tider är. Och då vi tro oss veta, att agitationen redan är i full gång på motsatta sidan, så torde det väl inte behöva uppfattas illa att vi redan nu uppmana kvinnorna inom soc.-dem. partiet att agitera i den anda, som för oss fram till *lyckligare bostadsförhållanden* och därmed *lyckligare hemförhållanden*. S. V.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam vare sig det gäller agitationen för klubben eller Morgonbris.

Moderskapsförsäkring.

II.

Moderskapsförsäkringen innebär — så som den hittills praktiserats och utformats — i första hand en anordning, enligt vilken kvinnor tillhörande den ekonomiskt svaga delen av befolkningen få säkerställt sin ekonomi under ett visst tidsrum i sammanhang med nedkomsten. Det understöd denna moderskapsförsäkring avser att giva, skall för den mindre bemedlade kvinnan möjliggöra nödig vila före och efter nedkomsten samt hjälpa henne att bära de särskilda kostnader, som äro förbundna med barnsängen och uppmuntra de mödrar som själva amma sina barn.

Detta är själva principen. Men för de flesta länders vidkommande har den i praktiken fått en mycket begränsad tillämpning. I stort sett kan man säga, att de länder, som ha infört obligatorisk sjukförsäkring sökt lösa problemet genom anknytning till sjukförsäkringslagen, medan länder med endast frivillig sjukförsäkring antingen kunna registrera denna fråga bland de helt olösta socialförsäkringsproblemen eller ha de försökt lösa den på ett för varje land egenartat sätt.

Till de förstnämnda länderna höra Tyskland, Österrike, Ungarn, Bosnien och Herzegovina samt Norge; till de sistnämnda höra Frankrike, Italien, England, Schweiz, Danmark och Finland.

Låt oss först se litet på Norges moderskapsförsäkring, som trädde i kraft den 1 januari 1916 och räknas för att vara den mest vittgående på sitt område.

I Norge har man något som kallas kretssjuk-kassor, d. v. s. offentliga sjuk-kassor i vilka alla lönearbetare jämte funktionärer i offentlig eller privat tjänst äro försäkringspliktiga, då de fyllt femton år, såvida deras anställningstid icke är begränsad till kortare tid än sex dagar. Undantagen från försäkringsplikten är likväl den, som ensam eller tillsammans med icke försäkringspliktig maka (make) har en inkomst på mer än 1,600 kronor på landet eller 1,800 i staden. Märk att lagen blev stiftad före kristiden med dess förändrade penningvärde. Frivillig försäkring kan dessutom vinnas av alla till ovanstående kategori hörande människor i åldern mellan 15 och 50 år. Med lönearbete förstås i detta sammanhang alla arbetare vars lön helt eller delvis utbetalas i pengar. Tjänare och torpare räknas med, även om de icke erhålla penninglön. Vidare personer som leva av fiske samt läringar, volontärer och liknande även om de icke erhålla lön när arbetet är ett led i deras utbildning.

Som det framgår av ovanstående komma de allra flesta kvinnor som äro

sysselsatta med olika yrkesarbete in under denna sjukförsäkringslag. Denna paragraf har emellertid existerat ända sedan 1909 och hade även en bestämmelse om barnsängsunderstöd för kvinnliga medlemmar, alltså en moderskapsförsäkring för kvinnor som själva arbeta inom industrien.

Med 1916 års lag skedde en betydlig utvidgning. Nu gäller moderskapsunderstödet icke blott kretssjuk-kassornas kvinnliga medlemmar utan även hustrurna till de manliga medlemmarna, antingen dessa äro pliktiga eller frivilliga medlemmar.

De av lagens paragrafer, som beröra denna speciella punkt, går ut på att kvinnlig medlem vid sin nedkomst erhåller fri barnmorska jämte sjukpengar två veckor före och sex veckor efter nedkomstsdagen. Dock måste hon ha varit medlem av kretssjuk-kassan minst tio månader. Till hustru, som icke själv är medlem, skaffas vid nedkomst fri barnmorska jämte en viss summa i barnsängspengar om mannen varit medlem i tio månader. Det går också under vissa förutsättningar för sig att i stället för fri barnmorska utfå ett motsvarande penningbelopp. I stället för sjukpengar och fri barnmorska kunna de vidkommande kvinnorna — om så önskas — erhålla fri behandling och uppehåll på hem för födande och erhåller i så fall hennes familj 50 procent av det belopp som åtgår till extra hushjälp medan hustrun är borta.

På samma gång har en havande kvinna icke rätt att "utan rimlig orsak" neka att låta inlägga sig på hem för födande, om kretssjuk-kassan så beslutar.

Ingen kan utfärda krav på barnsängspengar utan betyg från barnmorska eller läkare men kan dock kretssjuk-kassan — där det vållar vanskligheter att förskaffa sådant betyg — godtaga annat intyg.

Barnsängspengarna utbetalas som regel till barnsängskvinnan personligen. Dör denna innan den tid har förflutit som svarar till de utbetalta pengarna skall dock ingenting tillbakabetalas. Och det fastslås uttryckligen att barnsängsunderstödet icke under några förhållanden kan anses som fattigunderstöd.

Detta var således Norge, där man genomfört obligatorisk sjukförsäkring.

Bland de länder där man endast har frivillig sjukförsäkring att bygga på är England det land, där man vunnit de bästa resultaten med avseende på beredandet av hjälp till arbetarekvinnor och med dem jämnställda. Här ha de så kallade Friendly Societies (hjälpkassorna) givit barnsängsunderstöd till

(Forts. å sid. 4)

Fredspriset.

Ellen Key.

Det talas mycket, både inom och utom Sverige, om att Nobels fredspris borde tilldelas någon av de tre kvinnorna: Ellen Key, Anna Wicksell och Elsa Brändström.

Ellen Keys förtjänster om fredssaken äro kända. Hon har i tjugutals år i skrift utsatt fredstankar i människors hjärtan. Och hon hade mod att 1905 och därförut offentligt uppträda för fred med Norge. Som vi minnas, betraktades och betecknades sådan på den tiden nästan som landsförräderi. Och hon har under kriget med berömvärd neutralitet både muntligen och skriftligen verkat för försoning mellan krigförande länder.

Anna Wicksells fredsarbete har däremot intill senare år utförts mer i det tysta. Hon har i 30—40 år på det mest offervilliga sätt deltagit i aktivt fredsarbete. Nu är hon sekreterare i den svenska "Nationernas Förbunds Förening", och själen i den. Hon skriver de upplysande "Meddelanden", som föreningen sprider bland sina medlemmar och i pressen. Hon har även, som bekant, år efter år varit en av Sverges officiella representanter i Nationernas Förbunds generalförsamling i Genève. Hon har som sakkunnig deltagit i justitiedepartementets undersökning av vad som är nödvändigt att ändra i våra lagar med hänsyn till N. F:s pakt. Vid N. F:s konferens rörande handel med

kvinnor och barn var hon regeringens tekniske delegerade.

Och slutligen är hon av N. F. kallad att vara en av de nio medlemmarna i den s. k. mandatkommissionen. N. F:s församling hade uttalat en önskan att få en kvinnlig medlem i denna kommission. Valet föll då givet på fru Wicksell, vilkens kvalifikationer som jurist och pacifist voro väl kända. Därtill kom att kvinnornas internationella rösträttsallians även hade föreslagit henne. Kommissionens grannliga uppgift är att granska de rapporter som årligen lämnas till "Rådet" från de länder, som fått N. F:s mandat att sköta om de f. d. tyska och turkiska kolonierna. Om redogörelsen för denna förvaltning ger anledning därtill, skall kommissionen avge betänkande till Rådet och föreslå önskvärda åtgärder för att skydda de inföddas intressen — således ett lika ömtåligt som direkt fredsfrämjande verk.

Det är tydligt att varken i Sverige eller någon annanstans finns en kvinna med större meriter på det praktiska fredsarbetets område, ingen som har en mer betrodd ställning i det internationella fredsarbetet inom N. F. Och det måste erkännas att detta förbund med alla sina brister dock är världens fredscentrum, av vilket man med tiden kan hoppas mycket gott för fred mellan folken. Allt som överhuvud kan göras för fredens bevarande torde verkligen göras där.

Om fru Wicksells fredsarbete kan nog blott finnas en mening — det är värt fredspriset.

Elsa Brändström är veterligen den enda av de tre, som blivit föreslagen från förslagsberättigat håll.* Hennes storverk i barmhärtighetens tjänst är höjt över allt beröm. Hon har visat ett mod och en självuppgifring, vars make väl ingen sett. Hon vore värd det högsta hjältepris, om ett sådant finnes. Men hennes verk ligger utanför det egentliga fredsområdet, och bör därför enligt vår mening inte belönas med Nobels fredspris.

Nu kan man invända att i viss mån kunde detsamma sägas om Nansens arbete, som belönades med fredspriset.

* Förslagsställare äro bl. a. medlemmar av vår riksdag.

Men hans medlande verksamhet mellan regeringar för utväxling och utlämning av fångar och mycket mer, som inte kan uppräknas här, ställer honom

Anna Wicksell.

i ett väsentligen annat förhållande till praktiskt fredsarbete, så mycket mer som han intar en framstående plats i N. F. och är en av världens främsta och ivrigaste pacifister, till vilkens ord och meningar folk lyssnar.

Detta senare är en viktig sak. Och härvidlag kan Ellen Key mäta sig med vem som helst — så långt och så djupt tränga hennes ord. Vi anse därför så väl henne som Anna Wicksell värda att hedras med fredspriset, lika visst som den till årets pris även föreslagne och förtjänte Carl Lindhagen.

Få vi blott ihärdiga förslagsställare, så kan man nog hoppas att få uppleva att se dem som fredspristagare.

Ann Margret Holmgren.

Den nya tidens mödrar måste lära sina barn att den jord, överfylld av människor, som kivas om plats och om bröd, av stater, som — för att uppehålla sin isolerade suveränitet, sitt tullavspärrande, sitt väpnade försvar — förringa sina innevänares livsbetingelser, en sådan jord är ännu ett kaos, ur vilket en ny jord måste framgå, en jord med färre men fullkomligare människor, människor med rikare livsmöjligheter, bättre livsvillkor, säkrare livsförelse, högre livsformer. Och detta kommer när all tävlan och allt samarbete äga rum i världsorganisationens tecken.

1909.

Ellen Key.

(Forts fr. sid. 2)

sina medlemmar med ett fast belopp per barnsäng. Sälunda utdelar det mäktiga Hearts of Oak Society 30 shillings per barnsäng. Enligt den engelska lagen om sjukförsäkring, vari det upptages bestämmelser om moderskapsförsäkring, har en försäkringspliktig, som varit medlem i 26 veckor och en frivillig som varit medlem i 52 veckor — gift eller ogift — krav på ovannämnda 30 shillings. Men villkoret är att man avhåller sig från arbete under 4 veckor vid nedkomsten. Denna moderskapsersättning (maternity benefit) kommer även medlemmarnas hustrur tillgodo och beräknas att kosta sjukförsäkringen omkring 30 miljoner om året.

I Frankrike har man sökt lösa frågan genom upprättandet av så kallade moderskapskassor, som man byggt på frivillighetens grund. Men det har visat sig svårt att ekonomiskt balansera dessa kassor, emedan de självfallet så gott som uteslutande fått anslutning av sådana medlemmar som falla kassorna till last ett obestämt antal gånger under sin medlemstid, varför kassornas risker icke bli "normala".

Motsatsen till det franska systemet bjuder de italienska. Där har man avstått från att taga vare sig de redan existerande sjukassorna eller annan frivillig verksamhet till hjälp vid resandet av moderskapsförsäkringens organisation. Man har byggt på obligatorisk försäkring enligt lag och på centralisation av denna försäkring i en enda statsanstalt. Den italienska lagen har anslutits direkt till fabrikslagen och har samma giltighetsområde som denna.

Så långt de olika systemen. Metoderna kan det tvistas om och det kunde måhända vara fruktbringande om "Morgonbris" upplät sina spalter för en saklig diskussion i frågan. Men en sak måste väl i alla fall alla socialistiska kvinnor vara överens om, och det är, att denna speciellt för arbetarekvinnor så utomordentligt viktiga fråga också måste bli löst här i Sverige och bli löst snart!

Det är en skam för ett land, som vill räknas med bland kulturstaterna, att man icke tillförsäkrar de kvinnor, som i "barnets århundrade" gå med det kommande släktet under sina hjärtan mot ekonomisk nöd och förtvivlan under nedkomstperioden. Det är en skam, att våra mödrar icke själva skola få amma sina barn i en så upplyst tid som vår, då man vetenskapligt bevisat vilken betydelse detta har för hela folket. Det är en skam, att man genom lagbestämmelser frantager en havande kvinna rätten att arbeta under närmaste perioden efter nedkomsten, emedan detta åsamkar samhället ett mindrevärdigt tillskott till befolkningen, men man på samma gång icke ekonomiskt håller henne skadeslös för de offer hon därigenom bringar samhället.

Elise O. J—n.

Bildningsarbetet och kvinnoklubbarna.

I många av våra kvinnoklubbars stadgar ingår såsom moment 1 följande: "Klubbens ändamål är att tjäna som samlingspunkt för den socialdemokratiska kvinnorörelsen på platsen, samt dels att verka för kvinnans höjande i intellektuellt avseende, dels att såväl bland egna medlemmar som bland kvinnor i allmänhet väcka intresse för och deltagande i alla politiska och samhälleliga angelägenheter."

Den första punkten i momentet kan man säga sig uppfylla genom att bilda en socialdemokratisk kvinnoklubb å orten och hålla denna i livaktig verksamhet. Då blir den naturligtvis samlingspunkt för den socialdemokratiska kvinnorörelsen å platsen. Men det synes mig, som om vi borde fästa större avseende vid de två andra punkterna än vi göra. Jag tänker då särskilt på kvinnans höjande i intellektuellt hänseende, alltså kvinnans utveckling till förståndet, hennes framåtskridande i bildning. Just härvidlag tror jag vi ofta fela. Många kvinnoklubbar äro visserligen kollektivt anslutna till A. B. F., men alla borde vara det. I jämförelse med ungdomsklubbarnas bildningsarbete är vårt ganska lamt. Man lär visserligen lättast i ungdomen. Detta är dock intet skäl att svara som många göra, när det gäller att starta en cirkel i kommunalkunskap eller socialismen eller vad det vara må: "Jag är för gammal, jag vill hellre att mina barn skola få lära". Att lära blir aldrig för sent för en människa. Det är inte åren som göra en person gammal eller ung, utan graden av energi och spänstighet. Visst ha vi i allmänhet karaktär nog att börja lära ett ämne, även om vi ej äro tvungna, och sedan knoga igenom det. Men nu äro vi som socialdemokratiska kvinnor faktiskt tvungna att fortbilda oss. Först för den egna trevnadens skull. I en kvinnoklubb är det oftast så, att det är några få, som sitta i alla kommittéer, som är med i de studiecirkel, som möjligen kunna förekomma, och som skola styra med allt. Men de många? De många kunna alla vägra att vara med i en cirkel i t. ex. socialismens historia, men veta kanske ej ens, vad Marx var för landsman eller vad socialismen innebär. Nog kan man ordna så i sitt hem, att man kan ha en kväll ledig i veckan till "intellektuellt höjande". Hur skola våra barn få intresse att lära, om ej deras föräldrar ha det? Hur kunna leda barnen till en rätt uppfattning av samhället, då du kanske själv ej vet vad de olika uppfattningarna av samhället innebära? Hur skola barnen lära sig respekt för föräldrarnas vetande, då du kanske ej själv kan stava rätt i det enklaste brev, och ej bryr dig om att lära det?

För det andra kommer tvånget till

fortbildning från det allmännas krav på oss, såsom det uttryckes i nästa punkt i stadgarna: "Väcka intresse för och deltagande i alla politiska och samhälleliga angelägenheter". Allt svårare och svårare blir det inom alla klubbar att finna kvinnor, som vilja åtaga sig olika uppdrag. Det blir också allt färre skolade kvinnor, som medverka i det politiska arbetet, i stället för att det borde vara tvärtom. Så är det inom alla partier. En undersökning är just anställd av Allm. Valmansförbundet angående de svenska kvinnornas representation i de olika kommunernas fullmäktigeförsamlingar, och den ger tydligt uttryck för hur denna sjunkit sedan år 1919. Härmed ett utdrag ur den intressanta undersökningen:

Stadsfullmäktigeförsamlingarna bestodo 1919 av 2,694 män och 289 kvinnor. I år räknade 3,169 män och 221 kvinnor. Männens antal har sålunda stigit med 205, medan kvinnornas sjunkit med 68. Bland kommunalfullmäktige är förhållandet samma. Antalet män har sedan 1919 stigit med 1,512, och antalet kvinnor sjunkit med 287. Av socialdemokraternas stadsfullmäktige voro omkring 1919 omkring 7.8 procent kvinnor. Nu är siffran 5.7 procent. Även inom de andra partierna är för kvinnorna siffran i nedgående. Inom det liberala partiet är nedgången störst. Siffran har där sjunkit från 12.0 procent till 8.5 och inom högern från 8.4 till 7.1. Där är nedgången minst.

Detta förvånande resultat är ägnat att begrundas. Behövas då icke kvinnor i våra beslutande församlingar? Vi äro säkert icke hågade att besvara denna fråga med nej. Snarare kunna vi vidgå, att den nyss skisserade utvecklingen bakåt är beroende på en brist hos oss själva. Denna brist är för arbetarkvinnornas vidkommande nog i allmänhet otillräcklig teoretisk skolning. Visserligen är också praktiken nödvändig, och härmed räcker det icke att endast deltaga i en kvinnoklubbs eller arbetarekommuns förhandlingar. Skola arbetarkvinnorna bliva dugliga kommunalkvinnor måste våra manliga kamrater, som hittills skött allting själva, i långt större utsträckning än vad hittills skett bereda dem plats i fullmäktige, nämnder och skolråd. Men när en kvinna fått plats i en sådan institution, hindras hon ofta av den osäkerhet, som följer med bristande teoretisk insikt i ämnen sådana som föreningskunskap, kommunalkunskap, samhällslära m. fl. Därför är för närvarande den angelägnaste uppgiften för våra kvinnoklubbars medlemmar över hela landet ett intensivt studiearbete i det tysta. Då skall i sinom tid deras insats i det allmännas tjänst göra sig gällande som den kan och bör. Signe Höjer.

Nödtillståndet i Tyskland.

Dr Olga Essing beskriver det vid den internationella kvinnliga fackföreningskongressen i Wien sålunda:

Ledarna för Tysklands socialdemokratiska parti förstå, att arbetareklassen behöver nå fram till ett vida högre plan av upplysning för att genomföra de sociala reformer, som partiet omfattar. Men för närvarande finnes det frågor, som fordra större uppmärksamhet än dessa kulturella upplysningsfrågor. En fråga är: Huru skola vi kunna föda 60,000,000 människor under den närmast kommande tiden?

Det är lönlöst att tala om all den nöd som för närvarande redan finnes inom landet, likaså om vem som bär ansvaret härför. Vi måste se och konstatera fakta som de framträda.

Under de senaste veckorna har marken fallit med förfärande hastighet — livsmedelsprisen stiga för varje minut. Ingenting kan göras för att hindra katastrofen, endast sedelpressarna kasta ut nya massor av pappersmynt. Lönerna ha stigit, dock långt ifrån i samma tempo som livsmedel. Den 11 augusti kostade ett ägg 500,000 mark, ett pund smör 1,200,000 mark, ett pund potatis 45,000 mark. Stor brist råder på livsförnödenheter. Alla varuhus äro redan tomma. Den nya skörden är ännu ej bärgad. Alla hotell äro fyllda med utlänningar, som äta upp de livsförnödenheter som finnas. I timtal måste människorna stå i köer utanför livsmedelsaffärerna för att få köpa lite mat, våld och tjuveri samt olagliga överträdelser äro lätta att förstå, när de tillgripas av människorna i syftemål att stilla hungern. Sjuka människor kunna inte längre erhålla nödig vård, operationer äro så kostbara, att knappast någon kan betala desamma. Åt barn tilldelas mjölk kort, men mödrarna kunna ej köpa den till de svindlande priser, som råda. Som en naturlig konsekvens följer att de tuberkulösa sjukdomarna åter utbredd sig med en oroväckande hastighet. Ingenting förmår man göra mot denna sjukdomsfara, ty alla allmänna doneringar och reserver äro uttömda.

Skörbjugg, är en sjukdom, som varit okänd i Tyskland, under de sist förflutna åren. Denna sjukdom sprider sig nu, tack vare undernäringen, med förfärande hastighet. Samma är förhållandet med de veneriska sjukdomarna. Vid Jenauniversitetet förklarade helt nyligen en av professorerna, att över 25 procent av den studerande ungdomen lider av de veneriska sjukdomarna under det man står utan möjlighet att giva dem nödig läkarehjälp och medicinsk behandling. På de platser inom landet, där det socialdemokratiska partiet är starkast, exempelvis i Sachsen

och Thüringen, ha genom partiets försorg utomordentliga hygieniska åtgärder vidtagits för sundare hälsovård för att förbättra allt det onda som kriget i detta avseende förde med sig.

Dessa sjukhus såväl som privata hälsovårdsanstalter stängas emedan erforderliga avgifter för patienternas vård inte längre kunna erläggas. Hela denna nödvändiga hälsovård har måst avstanna i brist på ekonomiska medel. I Weimar ha sålunda sjukhusen redan stängts. Även bespisningsställena för skolbarnen ha fått upphöra med sin behjärtansvärda verksamhet. Denna välgörenhetsorganisation etablerades efter kriget av Barnens vänner. Sedermera övertogs denna bespisning av staten. För att hjälpa till att uppehålla densamma förenas alla goda krafter. I Thüringen har man sålunda indragit all betald arbetshjälp. Flickorna i skolköken koka maten och utföra allt arbete, förenat med denna gratisbespisning åt de mindre. Ofta neka dessa 16—17 års flickor sig själva mat, för att giva sin portion åt någon minderårig. Trots all denna vackra hjälp står man inför utsikten att avbryta denna behjärtansvärda verksamhet, emedan medel saknas att fortsätta därmed.

I Weimar framdrog den socialdemokratiska gruppen inom skolstyrelsen "att ett stort antal barn saknade underkläder". I den undersökning som med anledning därav igångsattes, visade det sig också att flera hundra barn saknade det mest nödvändiga i denna väg, ävensom att de måste emotse en lång kall vinter utan att kunna erhålla någon hjälp. Tvenne ting måste göras. För det första måste marken stabiliseras; detta kan ej ske med mindre än alla länder hjälpa Tyskland därmed. För det andra måste lönerna höjas, så att de överensstämja med priserna. Denna fråga måste Tyskland själv klara. Den nya regeringen har också lovat göra allt härför. Alla de, som sedermera erhålla ordentligt tillmätta löner måste sedermera hjälpa varandra inbördes, dessutom lämna hjälp åt barn, sjuka samt åt dem som äro oförmögna att arbeta. De statliga hjälpinrättningarna få anlitas endast i särskilda högst nödvändiga fall.

Arbetareklassen har redan börjat övertaga flera av de förutvarande statliga välgörenhetsinrättningarna. Sålunda har en organisation av kvinnliga arbeterskor övertagit ekonomiseringen och skötseln av sommar-skollovskolorna. Även denna sociala välgörenhetsgren uppehölls förut av staten.

Alla de, som sitta i ledningen för Tysklands skolor, känna det som sin plikt att rikta en appell ut till den övriga världens folk, om hjälp för att rädda Tysklands kulturella framsteg,

de rika möjligheter, vars frukter också skola tillfalla andra länder och bliva till nytta för hela världen.

Inom de av arbetareklassen etablerade kulturella skolorna ivrar man med järnhård vilja för att motarbeta den militaristiska andan. De äro övertygade om seger i sin kamp mot krig och militarism. Följande ord stå som motto över en av dessa skolor i Thüringen:

Där finns endast en nation;
det är mänskligheten.
Där finns endast ett fädernesland;
det är hela jorden.
Där finns endast en religion;
det är kärleken.

Carté.

Verkan av 1917 års barnlagar.

Ett uttalande som bemötes.

Någon gång i början av augusti månad har genom en del av pressen gått ett uttalande av Svenska fattigvårdsförbundet över verkningarna av 1917 års barnlagar. För den, som i likhet med undertecknad i sin dagliga gärning sysslar med tillämpningen av dessa lagar, är ju varje uttalande om dem föremål för ett särskilt intresse. Så mycket mera som uttalandet göres av Svenska fattigvårdsförbundet, som ju kan ta åt sig en stor del av äran för dessa lagars tillkomst och spridandet av kännedom om dem.

Men det finns i detta uttalande även ett par synpunkter, som torde kunna intressera icke blott fackmän och dem, som beröras av 1917 års barnlagar, utan även folk i allmänhet och kvinnorna i synnerhet. Jag menar i första hand den omständigheten, att Svenska fattigvårdsförbundet med så pass stor bestämdhet framkastar en beskyllning om ökat lättsinne bland kvinnorna som en följd av de nya barnlagarna. För undertecknad förefaller det som om Svenska fattigvårdsförbundet dragit den slutsatsen allt för lättvindigt och endast räknat som så: ökade utomäktenskapliga födelser = ökat lättsinne hos kvinnorna (icke hos männen!). Man tycker, att en sådan institution som Svenska fattigvårdsförbundet skulle se mera djupgående på saken. För min ringa del tror jag, att om statistiken verkligen visar ökning i de utomäktenskapliga födelsernas antal, så är kvinnornas ökade lättsinne på grund av skyddet av de nya barnlagarna den minst bidragande omständigheten till denna ökning. Vad som till största delen bidragit till ökningen är helt visst bostadsbristen. Just dessa fem år, som de nya barnlagarna varit i kraft, ha vi haft en svår bostadsbrist. De till-

(Forts. å sid. 12)

Nyare sociala och pedagogiska strömningar.

Den österrikiska "Kinderfreunderörelsen", socialdemokraternas arbete för det uppväxande släktet.

I.

Det tjugonde seklet har blivit kallat "Barnets århundrade" och säkert är, att aldrig tidigare har ett sådant intresse för barnuppfostran och pedagogiska frågor spirat upp och blomstrat som just under de sista två decennierna. Och det som för ett tiotal år sedan endast var nya revolutionerande idéer på papperet ha under och efter världskriget omsatts i praktiken, och här och var över hela världen ha nya försöks- och mönsterskolor uppstått, där hundraåriga principer och ideal ifråga om uppfostran få vika för fullständigt nya system. Det är omöjligt

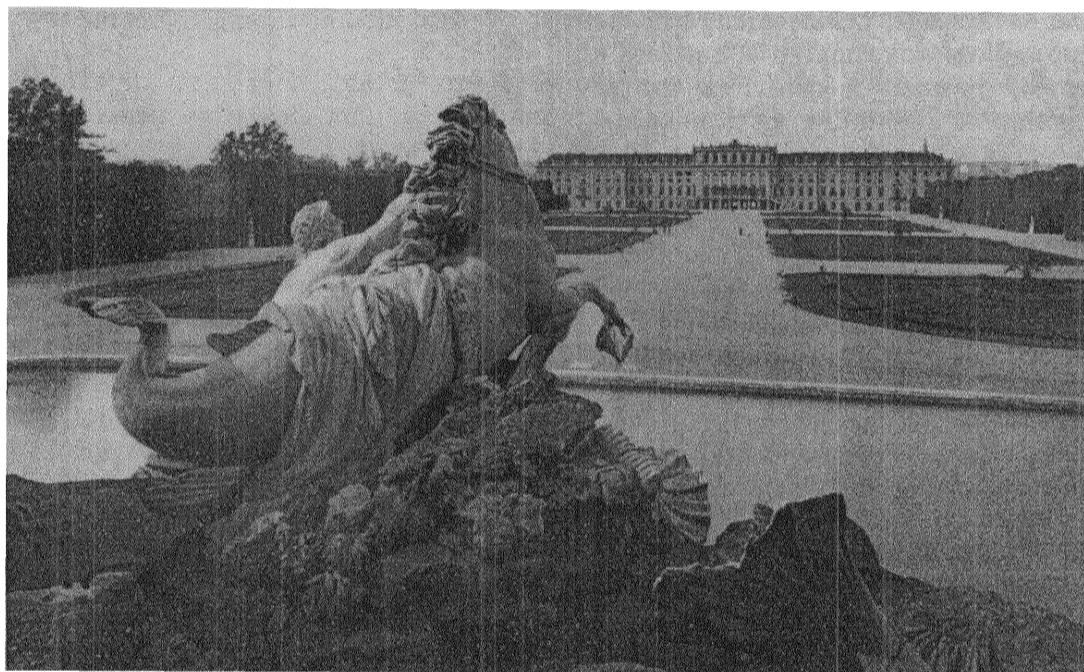
tur att ingripa. Det är alltså här fråga om en individuell uppfostran i frihet. En italiensk läkare, Maria Montessori, har från denna utgångspunkt byggt upp ett storartat system för småbarns uppfostran, där barnen redan genom en systematisk men dock fri lek, utan att de själva veta det, inhämta kunskaper och tillfredsställa sitt rastlösa verksamhetsbegär. Till Montessorisystemet och dess skaparinna återkommer jag i nästa artikel.

Att fostra för livet och att skapa ansvarsmedvetna, fria människor är målet och utgångspunkten för italienskan Montessoris reformsträvanden.

och ge dem en socialistisk uppfostran. Men i denna uppfattning ligger ett missförstånd. Det är inte och har heller aldrig varit "Kinderfreundes" mening att blanda politik i barnens undervisning eller leda deras uppfostran efter något visst politiskt program.

I staden Graz i Österrike, där tusentals arbetarefamiljer bo, kom en socialistisk tidningsredaktör, Anton Afritsch, på den tanken, att just bland arbetarna bilda en förening, som skulle inrikta sig på att göra proletärbarnens liv litet ljusare och gladare. Barnens föräldrar inbjödos att bli medlemmar i föreningen, och medlemsavgiften sattes så pass lågt, att den inte kunde avskräcka någon. Om söndagarna samlade föreningsmedlemmarna arbetarekasernernas små, bleka innevånare omkring sig och företogo långa vandringar med dem eller gjorde utflykter till landet och skogen. På detta sätt sökte de ge barnen förståelse för naturens skönhet och dessutom vänja dem vid ett friskt och härdande friluftsliv. Som föreningen snart fick understöd från arbetareorganisationer och enskilda personer samt t. o. m. lyckades erhålla ett smärre anslag från kommunen, kunde den förverkliga flera av sina praktiska planer. Den inrättade välförsedda barnbibliotek, där endast den bästa litteratur fick förekomma, och små trevliga läsrum, där barnen kunde tillbringa sina eftermiddagar. Föreningen skänkte även sina små skyddslingar lekplatser och samlingsrum, vilka barnen under gemensamt ansvar fritt fingo förfoga över. Men kärnpunkten i "Kinderfreundes" arbete var dock, att den direkt sökte påverka barnens uppfostran, först och främst genom att leda deras val av lektyr och ge dem smak för goda nöjen men även genom att, i den mån det var möjligt, samtala med de små om allmänna och etiska frågor, som röra det dagliga livets förhållanden. Därvid sökte man ge barnen en så klar och sann uppfattning av livet och världen omkring dem som möjligt.

Exemplet från Graz följdes snart av socialdemokrater över hela den Österrikisk-Ungerska monarkien och "Kinderfreunde"-föreningar bildades litet här och var i alla större städer och industricentra. Men det är först under världskriget och de fruktansvärda nödåren, som "Kinderfreunde" blivit den storartade organisation, som det nu är. Under kriget var fast sammanslutning den enda livsbetingelsen för alla föreningar och organisationer. Och för att inte "Kinderfreunde"-föreningarnas arbete skulle avstanna eller gå till-

Wien: Slottet Schönbrunn med en detalj av Neptungrottan i förgrunden.

att i en kort tidningsuppsats giva en redogörelse ens för de mest uppmärksammade och intressantaste av de nya pedagogiska riktningarna och systemen. De äro alla skapade av optimistiska utopister, som i barnet se framtiden och världen och därför anse, att det inte räcker med att helt maskinmässigt proppa kunskaper i ett barn. Ty kunskaper endast är en bristfällig utrustning för livet. Inom ett människobarn kan stora möjligheter slumra, och en förutsättning för att dessa möjligheter skola komma till utveckling är, att man tar hänsyn till barnets individualitet. Detta kan man göra genom att låta barnet vara verksamt och i sin verksamhet ge uttryck för sig själv. Barnet skall inte vara den passive mottagaren, och läraren den aktive givaren, utan barnet måste själv bli den aktive, därigenom att det själv väljer en sysselsättning, ett ämne, som väcker intresse och framkallar frågor och begär efter vetande. Då är det lärarens

Och hon erkände med glädje, vid ett besök hon gjorde förra året i "Kinderfreunde"-rörelsens huvudcentral i Wien, att de österrikiska socialdemokraterna ledas av samma tanke i sitt arbete för det uppväxande släktet. "Kinderfreunde" är dock i första hand en social organisation, som har till uppgift att göra proletärbarnens tillvaro litet ljusare och på samma gång leda deras uppfostran, så att de unga lära känna ansvar inför livet och att friheten förpliktar. Det sociala och pedagogiska arbetet flyter här samman, och i själva organisationsformen ligger ju något uppfostrande både för barn och föräldrar. Den sociala grundvalen skapar även en ekonomisk, som möjliggör uppförandet av barnhem och skolor och praktiserandet av det bästa, som de moderna pedagogiska strömningarna ha att komma med. "Kinderfreunde" (Barnens vänner) betraktas ofta av utomstående som en förening vilken vill ta hand om proletärbarnen

baka förenade sig de olika lokalgrupperna år 1916 till en riksorganisation. Då omfattade organisationen 23 lokalgrupper med sammanlagt 300 medlemmar, och 1922 omfattade den 300 lokalgrupper med sammanlagt 70,000 medlemmar. Och från 1916 hade "Kinderfreunde" en alldeles ny uppgift att fylla. Den skulle vara en ekonomisk självhjälpsorganisation, som ersatte de privata välgörenhetsföreningarna och räddade proletärbarnen från att i underdånigt kryperi betala ett allt för högt pris, priset av sin karaktär, till sina välgörare som tack för krigssoppan. "Kinderfreunde" inrättade barnhem, barnkrubbor, daghem och bespisningsställen, barnkolonier och viloställen för barnen för att rädda dem att fysiskt duka under. Olycksåren förmådde att väcka arbetareklassens solidaritetskänsla på ett alldeles särskilt sätt, och den satte in en storartad kraft i det praktiska arbete, som representerades av "Kinderfreunde". Därigenom uppnådde även föreningen fabelaktiga resultat i sina strävanden och torde knappast ha någon motsvarighet inom privata välgörenhetsorganisationer.

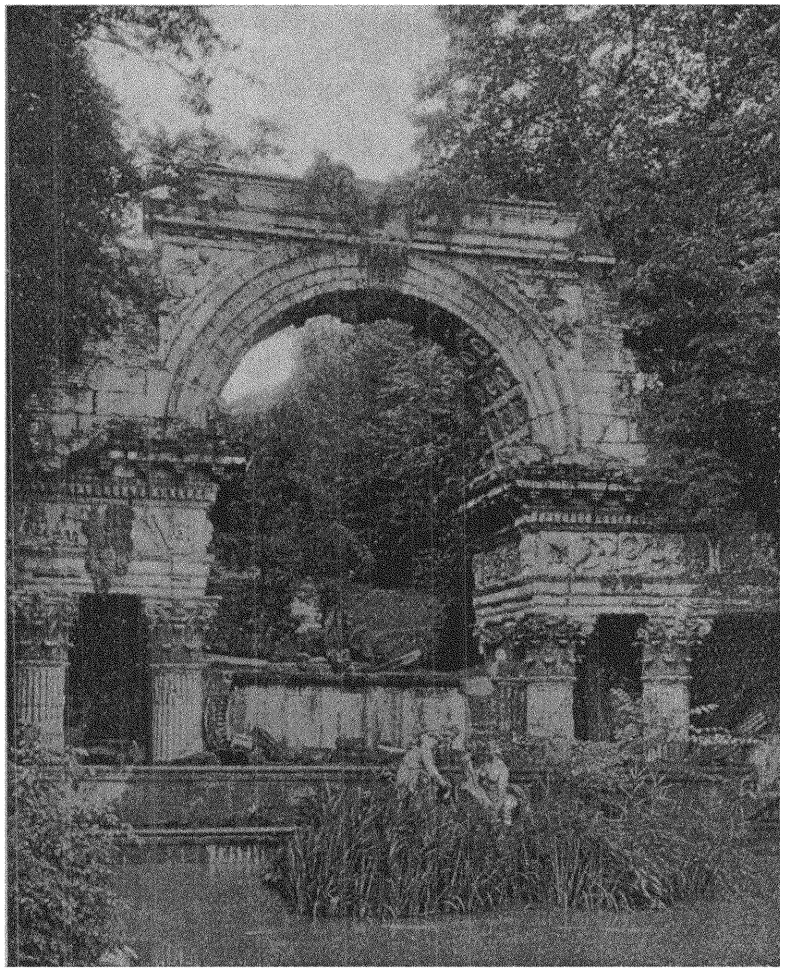
Men hur ordnades den ekonomiska sidan av saken? Medlemsavgifterna räckte givetvis inte till att täcka kostnaderna för föreningens alla inrättningar. Men mycket pengar strömmade in genom en frivillig beskattning av arbetareklassen. Redan när "Kinderfreunde" uppstod började den göra propaganda för den s. k. "Kinderheller" (barnpenningen). Varje arbetare med intresse för "Kinderfreundes" arbete förband sig att till organisationen betala en Heller (1 öre ung.) för varje krona av arbetslönen. Under arbetslöshetstiden ha många både "Kinderheller" och medlemsavgifter indragits, men fackföreningar, kommuner och enskilda ha genom sitt understöd berett organisationen möjlighet att fortsätta och vidare utveckla sitt arbete.

Förra sommaren var den som skriver denna artikel i tillfälle att under ledning av "Kinderfreundes" ordförande, medlemmen av "Arbeiter-Zeitungs" redaktion, Max Winter, litet närmare ta kännedom om organisationens praktiska arbete. Föreningens huvudcentral är förlagd till det vackra och historiskt bekanta Maria-Teresia-slottet "Schönbrunn" i Wien. I det för Österrike så minnesvärda året 1918 öppnades för den skriande nödens skull en flygel i slottet till barnhem åt 60 av "Kinderfreundes" skyddslingar. De barn, som voro intagna i Schönbrunnhemmet, gingo i de allmänna folkskolorna. Men när deras skolgång var avslutad måste föreningen draga försorg om deras vidare utbildning. Och det gjorde den genom att inrätta en yrkes- och borgarskola i samband med barnhemmet. Förra året voro 70 barn intagna i Schönbrunnhemmet och 50 av dessa

gingo i skola där, dessutom planerades då en Montessori-skola för småbarnen. I Schönbrunnskolan äro prygel och straff från överordnades sida förbjudna, och barnen bilda republik med egen domstol. När någon av republikens medlemmar gjort sig skyldig till en förseelse, sammanträder domstolen och dömer den skyldige. Republiken har även då och då sammanträde för att stifta eller förbättra lagar till kommunens fromma. Detta försök att ha "självstyrelse" i ett barnhem har att döma av lärarnas och ledarnas utsago endast givit glädjande resultat. Barnens ambition och självtukt växer genom att de få gemensamt ansvara för varandras

handlingar. Innan vi lämnade Schönbrunn visade Max Winter med stolthet, "K. F.'s" bokförlag och bibliotek, som förvaras där. Deras bokförlag är byggt på kooperativ grund och kan betraktas som ett led i "Kinderfreundes" fostrargärning, därigenom att dess verksamhet går ut på att sprida den verkligt värdefulla världslitteraturen och något av den stora konsten till arbetarhemmen. De flesta av förlagets böcker förelågo även i utomordentligt vackra och konstnärligt påkostade "billighets"-upplagor. Även förlagets konstreproduktioner voro förstklassiga.

En solig eftermiddag besökte vi en av "Kinderfreundes"-friluftshem. I en ängsbacke lågo ett hundratal nästan oklädda smättingar och solbadade. Under träden nedanför backen stod det ännu oavdukade matbordet, medan ställets föreståndarinna gjorde sina förberedelser till middagsdisken. Barnen sågo glada och solbrända ut. Kamrat Winter berättade, att "Kinderfreunde" endast i Wien har 100 sådana sommarhem, tjugu där barnen få äta middag, och åttio, där de endast få tillbringa dagen. Genom föreningen få barnen från arbetarkvarteren en seriebiljett till spårvagnen, så att de varje dag kunna åka ut till det sommarhem, där de fått en andel. Idealet är naturligtvis att kunna sända ut barnen till kolonier på landet, och "Kinderfreunde" har även en hel del sådana kolonier, där tusentals skolbarn varje sommar få tillbringa sina sommarferier. Dessa kolonier förestås av föreningsmedlemmar, som söka övervaka och leda barnens nöjen och ferieläsning

Parti från slottsparken i Schönbrunn: En gammal ruin.

utan att därför lägga band på de smås frihet. Både barnkoloniernas innevånare och de äldre skolbarnen från städerna få genom "Kinderfreundes" försorg komma ut på långa fotvandringar, som stundom kunna räkna veckor, och få då tillräcklig proviant i ranslarna och en lämplig ledare. Föreningen har även på några platser i landet uppfört särskilda härbärgen och turistryddor för sina små vandrare, som dock för det mesta få sova i tält eller under bar himmel.

En regnig dag för ett år sedan, då Wiens folkskolor nyss börjat, besökte vi ett daghem. Barnen hade just kommit tillbaka från skolan och voro i färd med att inta sin middagsmåltid. De reste sig och hälsade oss med ordet "Freundschaft" ("vänskap") och sågo glada och belättna ut. De allra flesta voro från mycket fattiga arbetarhem, där det var trångt om utrymmet och smått om maten, och där kanske både far och mor gingo arbetslösa. Nu fingo de, innan de gingo till skolan, inta sin frukost i daghemmet och sedan återvända dit, åter få mat och sedan tillbringa hela eftermiddagen där under lek och läsläsning. Särskilda läsrum funnos, och där hade barnen tillgång både till kartor och böcker, ja, även rit- och skrivpapper. Endast i Wien håller föreningen 10 daghem. Och att dessa ha en rent uppfostrande betydelse är tydligt. Det föreföll mig som om dessa barn redan fullt fattade, vad solidaritet och kamratskap betyder, och ännu ljuder i mina öron deras

Redogörelse över den intressanta tuberkuloskongressen i Göteborg den 12—13 augusti 1922.

Svenska nationalföreningens mot tuberkulos kongress hade samlat många deltagare, ej blott de ledande personerna inom denna organisation, utan också våra grannländer Danmark, Norge och Finland samt 12 fackförbund hade sändt representanter. Föreningens vice ordförande, landshövding Cedercrantz, förklarade kongressen öppnad. Han valdes sedan till dess ordförande. Ej mindre än sju läkare höllo föredrag. Det var mycket intressant att höra så många experter på detta område uttala sig. De ha satt in hela sin energi för att råda bot på denna både för samhälle och individ så ödesdigra sjukdom.

Det första föredraget hölls av föreningens sekreterare, d:r G. Neander, Stockholm, över ämnet: "Lungsoten och lungsotens behandlings äldre historia i Sverige."

Tal. framhöll, att lungsoten är en av människosläktets äldsta sjukdomar. Av såväl skelettfynd som andra tecken har man kunnat konstatera detta. Under medeltiden ägnade man sjukdomen obetydligt intresse, dels på grund av obekantskap med dess karaktär, dels på grund av tillvaron av andra svåra sjukdomar, såsom pest och rödsot. I sin läkarbok av 1578 behandlar d:r Benedictus Olai även lungsoten. Sedermera blir den föremål för andra lärda mäns studier och intresse, men begreppen äro mycket svävande, och de botemedel, som föreskrivas, äro i överensstämmelse därmed högst egendomliga enligt vårt sätt att se.

Från mitten av 1700-talet finnas statistiska uppgifter om dödsorsakerna i vårt land. Ett studium av dessa ger många intressanta upplysningar angående lungotsödlighetens förändring i vårt land. Så t. ex. synes Norrbotten, som nu är synnerligen svårt hemsökt av tuberkulos, för c:a 150 år sedan varit den allra gynnsammast ställda landsdelen — många andra stora förskjutningar att förtiga.

Nästa föredrag hölls av d:r P. G. Carlström, Göteborg, och behandlade de nyare åskådningarna om tuberkulosen och dess bekämpande.

Den viktigaste upptäckten inom lungotsforskningen under 1900-talet, framhöll talaren, var den, att det finns mer än ett slag av tuberkulosbaciller. Man lyckades nämligen påvisa en human och en bovin. Den humana bacillen lever hos människan och är oskadlig för djuren. Den bovina bacillen däremot, som finnes hos nötkreaturen, är det ej omöjligt att överföra på människor. Den är emellertid av liten betydelse som sjukdomsalstrare hos människor.

År 1903 framkastade Behring det påståendet, att all tuberkulos förvärras i barnåren och genom förtärande av infekterad komjölk. Senare delen av satsen blev kullkastad. Där emot var man alltmera övertygad om, att infektionen sker i barnåren. Talaren kom så in på de epokgörande upptäckterna beträffande tuberkulinreaktionerna på huden. Massundersökningar ha gjorts med dessa reaktioner och ha visat, att man får positiv reaktion i en ganska stor procent fall redan under de första levnadsåren, isynnerhet hos

barn som leva i tuberkulös miljö. Antalet dylika reaktioner ökas hastigt och är vid barn i 14-årsåldern uppe i 80 à 90 procent.

Immunitet i vanlig bemärkelse finnes i varje tuberkulos. Men baciller som inträngt i kroppen kunna hållas i schack genom kroppens egen motståndskraft. Det finns givetvis en svaghet som är medfödd eller förvärdad och som gör kroppen mottaglig för infektion. Men det mesta som kallas medfödd svaghet är ej annat än en svit av redan skedd tuberkulös infektion. De bleka, kläna barnen med skrofulos och körtelsvulster äro ej disponerade för tuberkulos. De ha den redan.

Den tidiga infektionen är klinisk i flesta fall omöjlig att diagnostisera med våra nuvarande hjälpmedel.

Patologiskt-anatomiskt har man dock funnit, att infektionen till större delen äger rum i lungan. Även tarmkanalen kan dock vara ingångsporten för en primär infektion.

För att utrona de vuxnas mottaglighet för infektionen har man gjort ett flertal undersökningar beträffande äkta makar, där ena parten varit lungsiktig. Man har därvid funnit, att infektionen spelar liten roll inom äktenskapet. Talaren slutade med att statistiskt belysa resultatet av kampen mot tuberkulosen. Under åren 1899—1903 var dödligheten i tuberkulos i Göteborg på 10,000 invånare 29.14. År 1921 var motsvarande siffra 12.92.

Sundhetsinspektören d:r G. Göthlin lämnade därefter en översikt över åtgärderna mot tuberkulosen i Göteborg.

Liksom annorstädes i in- och utlandet har man i Göteborg börjat kampen mot tuberkulosen genom att ordna ett mindre antal vårdplatser i slutna anstalter. I mån som man lärde känna tuberkulosens natur, framstod allt mer det otillfredsställande i att betrakta sjukdomen enbart eller ens huvudsakligen som ett sjukvårdsproblem. Tuberkulosen visade sig så sammanvävd med hela samhällslivet, att en framgångsrik kamp måste föras med sociala och socialhygieniska medel.

Till stadens förfogande stå numera ett betydande antal vårdplatser. Sammanräknas alla sjukhusplatser, där vuxna och barn kunna vårdas året runt och jämföres summan med motsvarande siffror från våra största svenska städer, visar Göteborg 206, Norrköping 192, Stockholm 208, Malmö 133.

Dödsfall pr 100,000 invånare: Göteborg 166.9, Stockholm 166.4, Norrköping 161.4, Malmö 136.4.

Talaren framhöll till sist, hur man genom badresor, skollovskolonier o. d. söker åstadkomma, att barnen få hälsa och därigenom motståndskraft mot smitta.

Som sista och kanske intressantaste föredrag under första dagen kom så överläkaren vid Barnsjukhuset i Göteborg d:r Sven Johanssons redogörelse för ben- och ledtuberkulosen i barnåren under tiden 1909—1923 i Göteborg. Talaren påpekade däri, att behandlingen av denna tuberkulosform f. n. är föremål för diskussioner över hela världen.

Detta är bl. a. beroende på den ökade utbredning som bentuberkulosen liksom tuberkulosen över huvud fått i de krigförande länderna; det beror också på det intresse, som alltmera ägnas de goda resultat, som uppnåtts

genom användandet av ljuset, såväl det naturliga som det artificiella; i behandlingen av denna tuberkulosform.

I de skandinaviska länderna har man även ägnat denna fråga stor uppmärksamhet de senare åren, bl. a. genom att vid olika tillfällen, senast vid Nordiska ortopediska kongressen i Stockholm detta år, till diskussion upptaga frågan om en av de allra viktigaste formerna av bentuberkulos, nämligen den tuberkulösa spondyliten tuberkulos i kotpelaren.

Även tuberkulosföreningar har ägnat frågan sitt intresse genom att för några år sedan utse en särskild kommitté med uppdrag att inkomma med förslag till eventuell ökning av nuvarande resurser för bentuberkulosen behandling här i landet.

Talaren hade nyligen avslutat en undersökning — till vilken Nationalföreningen lämnat bidrag — över ben- och ledtuberkulosen under barnåren i Göteborg 1909—1923. Även om sjukdomen kan uppträda i vuxen ålder, är det dock barnåldern, som företrädesvis angripes. Av denna undersökning framgår bl. a. att antalet fall på dessa 14 år utgjort något över 400, ungefär jämnt fördelade på olika åren. Det visade sig bl. a. att 84 dött, motsvarande en mortalitetsprocent av c:a 22 procent. Den vanligaste formen och den, som har högsta mortaliteten är spondyliten, närmast i ordningen tuberkulos i handen och foten — den kallas spina ventosa. I tredje rummet kommer coxiten — höftsjukan.

Bland dödsorsakerna kommer den tuberkulösa hjärnhinneinflammationen i första rummet.

Lungtuberkulosen hade krävt 19 offer bland hela antalet. Vad lungtuberkulosen bland de levande beträffar hade talaren funnit att denna är betydligt mycket mindre vanlig än man föreställer sig. Av c:a 300 levande efterundersökta fall var det endast 7 som hade lungtuberkulos av sådan utbredning, att de voro sjuka i klinisk mening. Dessutom hade ett 10-tal tuberkulösa förändringar av mestadels lindrig beskaffenhet å lungorna. Det förefaller nästan som om ett relativt antagonismförhållande föreläge mellan lung- och bentuberkulosen, eller som om den senare formen i viss mån ökade kroppens resistensförmåga eller immuniserade den mot lungtuberkulos.

I den tidiga barnåldern är bentuberkulosen mycket vanligare än i den senare. 50 proc. av alla dessa fall voro under 5 år vid symptomens början.

Ju yngre individen är, dess oftare uppträder sjukdomen multipelt.

Beträffande behandlingen ville föredraganden poängtera 3 moment, som framförallt äro av vikt så länge vi ej äga något specifikt botemedel mot tuberkulosen, nämligen 1) socialt omhändertagande av fallen, 2) allmänbehandling, framförallt ljusbehandling, 3) individualiserande kirurgortopedisk behandling.

Beträffande det första momentet meddelade talaren, att i Göteborg sedan något mer än 2 år finnes en särskild dispensär för ben- och ledtuberkulosen, till vilken motsvarighet ej finnes på annat håll, i alla händelser ej i Sverige.

Under hela sjukdomstiden — som i medeltal torde kunna uppskattas till 3 à 4 år — skola patienterna stå under ständig kontroll och — ej mindre viktigt — även deras hem. I över 70 proc. av alla fallen hade föredraganden funnit att hemmen i socialt avseende voro undermåliga. I ett mycket stort procenttal funnos personer med öppen lungtuberkulos i hemmet, smittokällor sålunda.

Denna dispensärvård ville föredraganden

Birkagårdens folkhögskola.

"En högskola lagd ute på rama landsbygden, ej vid en stadsgata — redan detta stämmer sinnet." Så börjar den kände folkhögskolemannen Teodor Holmberg en artikel om sina Tärnaminnen.

För de flesta hör nog också folkhögskola och landsbygd tillsammans, och en folkhögskola, placerad vid en stadsgata, har för många något av mindervärdighet.

Birkagårdens folkhögskola ligger vid en stadsgata. Genom sitt läge skiljer den sig från andra folkhögskolor. Den har ingen gammal herrgård till skolbyggnad, ingen skön natur runt omkring, eleverna kunna ej bo på skolan. Den saknar mycket av det, som "stämmer sinnet".

Birkagårdens folkhögskola är ett försök att i storstaden skapa en folkhögskola. Det är ännu ett försök, fastän skolan snart är åtta år gammal. För-

särskilt understryka vikten och betydelsen utav. Beträffande det andra momentet, ljusbehandling, voro föredragandens erfarenheter, liksom andras, i hög grad uppmuntrande, även om man ingalunda ville anse, att denna behandling är den enda som bör ifrågakomma. Förhållandena äro ju också annorlunda i vårt land med dess korta somrar än i de schweiziska högälperna, där denna behandlingsmetod mest och bäst kommit till sin rätt och där den artificiella ljusbehandlingen kommit att spela en stor roll allt sedan Finnsens epokgörande undersökningar. På Barnsjukhuset användes i stor utsträckning båg-ljus enligt Finnseninstitutets metodik. Efter den allmänna ljusbehandlingens införande — 1917 har mortaliteten sjunkit högst avsevärt, ned till c:a 9 procent.

Vad slutligen den operativa behandlingen beträffar var talaren av den mening, att man i många fall kunde uppnå såväl snabbara som funktionellt bättre resultat om man opererade — utan att därför naturligtvis försumma allmänbehandling. Särskilt gäller detta spondyliten, den vanligaste och svåraste av all bentuberkulos.

I över 40 fall har föredragaren utfört den s. k. Albeeska operationen, som utgöres av fri bentransplantation i syfte att öka ryggradens stabilitet och hindra puckelbildningen.

Talaren hade opererat icke endast i utläkning stadda fall, utan även sådana i mera akut stadium och ansåg sig kunna rekommendera denna metod, vilken belystes med bilder.

Talaren hade vidare vid efterundersökningen funnit att av c:a 300 levande patienter voro endast 4 verkliga invalider, 67 voro självförsörjande, 9 arbeta i hemmet, 128 gå i skola, 33 äro friska, men ej i skolåldern, ett 50-tal alltjämt i behandling.

För bentuberkulosens rationella tillgodoseende behöves för Göteborg ett 30-tal platser och dessa finnas. Som slutomdöme ville talaren framhålla att bentuberkulos, om den tidigt kommer i rationell behandling, har stora utsikter att läkas ut definitivt och med relativt liten kvarstående deformitet.

På eftermiddagen företogs mötesdeltagarna en utflykt till Sandarne och Barnsjukhuset.

A. J.-W.-g.

(Forts. i nästa n:r.)

hållandena under denna tid ha varit så onormala med först högkonjunktur och sedan den långa arbetslöshetstiden, att man ej vågar av dessa första års erfarenhet profetera om skolans framtid.

Birkagårdens folkhögskola är en del av Birkagården, och som småsyskon får skolan räkna Birkagårdens ungdomsklubbar, arbetsstuga och kindergården. En mor kom vid ett tillfälle till fröken Ebba Pauli, som jämte d:r Natanael Beskow är Birkagårdens ledare. Hon ville få sin lilla pys placerad i Kindergården, och så frågade hon, vad Birkagården var för något. Fröken Pauli berättade då om de olika verksamhetsgrenarna. När modern hade lyssnat en stund, sade hon: "Ja, då önskar jag, att min lille pojke skall gå igenom hela Birkagården ända upp i folkhögskolan." För Birkagårdens ledare vore naturligtvis ett sådant sammanhang mellan de olika verksamhetsgrenarna en kär tanke, men om den i någon mån låter sig realisera, är ännu för tidigt att yttra sig om. Endast ett par elever ha hittills kommit från klubbarna till folkhögskolan.

För vilka har då Birkagårdens folkhögskola betydelse?

Man finner svaret genom att undersöka, vilka som under dessa åtta år besökt skolan. Ett stort antal elever ha varit arbetslösa, som ha velat utnyttja sin arbetslöshetstid. Särskilt under de sista två åren har omkring halva antalet elever på grund av arbetslöshet kommit till skolan. Även under normala förhållanden kan man beräkna, att en del arbetslösa, särskilt från säsongryken, skola söka utnyttja sin arbetslöshetstid genom att gå på skolan.

Men skolan har även besökts av elever, som under skoltiden arbetat. Omkring 20 spårvägsmän ha under de gångna åren gått igenom skolan. Dessa ha haft en arbetsam vinter. Skolarbetet börjar varje dag kl. 9 f. m. och håller på till kl. 2.30 e. m. med ungefär en timmas frukost. Men när de andra eleverna vila efter skolarbetet eller selsätta sig med sina skoluppgifter, måste spårvägsmännen göra sitt egentliga arbete, som under föregående vinter varade från 4 e. m. till 12 på natten. Det blir en väldig arbetsdag, som dessa spårvägsmän frivilligt åtaga sig, och de äro värda all beundran.

Även andra elever ha samtidigt med skolan haft ett arbete. Flera elever ha haft sina hem i Stockholm och för den skull kommit till skolan. Vi ha sålunda under de gångna åren haft en fem, sex gifta kvinnor, som samtidigt med skolgången skött sina hem. Birkagårdens folkhögskola blir alltså en skola för många, som annars aldrig skulle få råd att komma till en folkhögskola.

"Har Ni råd, så res till Brunnsvik eller Jakobsberg", bruka vi många gånger säga. "Ni kan säkert samla Er bättre till studier där än i en stad som Stockholm. Har Ni Ert arbete eller hem i Stockholm, så kom till oss!"

I Tyskland har man de sista åren upprättat s. k. folkhögskolor i de flesta städer. Dessa skolor äro ej folkhögskolor i ordets vanliga bemärkelse utan kvällskurser, liknande våra studiecirkel, där man kombinerat föredrag och självverksamhet. Liknande folkhögskolor ha även upprättats hos oss i Göteborg, Kalmar, Jönköping och kanske på flera ställen.

Från början har också Birkagårdens folkhögskola ordnat dylika kvällskurser och sökt göra aftonskolan till en del av folkhögskolan. Birkagårdens folkhögskola är sålunda delad i tvenne avdelningar: dagskola och aftonskola. Elever från båda avdelningarna bilda tillsammans Birkagårdens folkhögskolas elevförbund och mötas varje månad på de ordinarie elevförbundsmötena. Genom denna organisation skiljer sig också Birkagårdens folkhögskola från de vanliga folkhögskolorna, och man söker genom denna förening av dagskola och aftonskola att få så många som möjligt in i folkhögskolans sfär.

För Birkagårdens folkhögskola, som på sätt och vis är en fattigmans skola, är det naturligtvis nödvändigt att ha billiga kursavgifter och på allt sätt söka ekonomiskt hjälpa eleverna. Avgiften i dagskolan är därför endast 25 kr. och avgiften i aftonskolan är 15 kr. i terminen för 4 timmar i veckan och kr. 7:50 för 2 timmar i veckan. Vid särskilt ömmande fall kan skolans rektor helt och hållet befria från avgift. Men eleverna i dagskolan få dessutom en rätt kraftig ekonomisk hjälp dels genom statsstipendium, som i år för obemedlad elev uppgår till 180 kr., och dels genom Birkagårdens folkhögskolas stipendiefond, som förskotterar statsstipendiet och dessutom ger ett tilläggsstipendium, vilket i fjol dock endast uppgick till 50 à 60 kr., men som andra år gått upp ända till 200 kr.

Genom denna ekonomiska hjälp blir det möjligt för många, som ej har så stor sparad slant, att gå igenom en folkhögskolekurs. Och en sådan kurs, även om den ej är så lång eller kan ge så mycket kunskaper, är dock i bildningsarbetet av största betydelse genom de impulser till studier och den formella bildning, som den ger. Bönerna ha i sina bygdeskolor haft en god hjälp i sitt bildningsarbete. Arbetareklassen behöver vid sidan av studiecirkeln och yrkesskolan — folkhögskolan. I sin mån vill Birkagårdens folkhögskola med sin speciella organisation göra en insats i arbetareklassens bildningsarbete.

Gillis H a m m a r.

Internat. Kvinnliga arbetareförb:s kongress i Wien.

Delegerade vid kongressen.

Ett virrvarr av språk, en atmosfär av intellektuell kvinnlig kraft, ett kaos av stora frågor, vilka vänta på att bli lösta, se där första intrycket av Internationella Kvinnliga Arbetareförbundets kongress. Denna representativa samling av kvinnor från nästan alla länder, vilken samlad styrka bör det icke vara i denna kvinnörelse är vår nästa reflexion.

Med den innehållsrika kongressportföljen under armen ämnar undertecknad i all stillhet och obemärkthet titta ett tag på den livliga församlingen, då ett hurtigt: "Hej gamla Sverge" kommer mig att förskräckt rycka till. Den oförfalskade Värmlandsdialekten klingar dock som musik i mina öron. Det är en käck svensk-amerikanska, som bringar mig hemlandstonerna.

Nu blir det att berätta om Sverge, och samtalet får en något egendomlig karaktär. Till ex.: "Har det hänt något nytt i Sverge?" — "Ja då, vi ha byggt ett stads hus." — "Vem är den damen i blått?"

"Å, känner du icke henne, det var oförlätligt, en av Amerikas delegater, vi ha tio stycken!" — "Nej, tänk då, det kostade väl en massa dollars!" — "Ja, det är en förtjusande kvinna, och god talare." — "Ja, men ni ha ju så gott om förtjusande kvinnor i Amerika, som samtidigt äro goda talare. Å yes very well."

Här ha vi Englands tio representanter ivrigt diskuterande. Dr. Marion Philips ler förtjust, och miss Margaret Bondfield ser tacksam ut. Men den livliga gruppen där borta i hörnet?

Italien förstås, fyra intagande kvinnor i debatt med Rumäniens älskvärda representant. Rumänien har endast sänt en manlig representant. Tala de om Mussolini? Vi kunna gissa på vad som helst. Frankrike har också fyra representanter. Den temperamentsfulla Susanne Lion från den parisiska sömmerske-organisationen kommer mig att önska att Stockholm låg närmare Paris. Se där ha vi Japan och Kina arm i arm, konverserande på välljudande engelska.

Tretton nationer ha mötts vid denna kongress, icke alla som delegater från sina respektive land, utan en del som gäster. Med förtjusning skaka vi hand med den norska gästen. Svenska och norska språken äro ju lättare att komma till rätta med för oss skandinaver än de övriga ländernas språk och Värmland ligger ju, som bekant, ganska nära Norge.

Presidenten, mrs. Raymond Robins, klocka ljuder och snart härskar stillhet i den höga, vackra kongressalen där under fyra dagar så stora och viktiga frågor skola behandlas. Allt efter som dagarna gå i arbete vid de långa borden giva resolutionerna och besluten uttryck för den samlade meningen. Tillfredsställande? Ja, de mänskliga fordringarna äro så olika, och de olika ländernas förhållanden så skiftande. Vad som är "splendid" i Amerika och England har kanske icke någon betydelse i Sverge med dess mindre förhållanden.

Det är nog många för oss arbeterskor viktiga frågor, som vi måste se till att

lösa efter våra egna länders förhållanden, t. ex. hemarbetare och deras löner eller kvinnornas fackliga organisering. I den sist nämnda frågan gjorde kongressen det uttalandet, "att de allmänna förordningarna i denna fråga måste läggas på så bred basis, att de respektive länderna själva kunna utveckla och bestämma detaljerna. Att där män och kvinnor äro anställda i samma industri, skola de även ha gemensam organisation. Om denna taktik följes, söndras icke arbetareklassen så lätt. Att varje land skall föra en intensiv agitation bland arbeterskorna, varvid man särskilt bör rikta uppmärksamheten på de lägst avlönade bland dessa. Agitationen bör föras med bistånd av kvinnliga talare och organisatörer, som ha praktisk erfarenhet av förhållandena bland industriarbetare.

Att utbyte av litteratur och upplysningar bör ske mellan de olika länderna.

Att plats bör lämnas för det allmänna bildningsarbetet. Det sociala medvetandet måste väckas hos medlemmarna, så att när de lämna sitt arbete inom industrin för att ägna sig åt hemmet deras känsla för arbetarörelsen icke må försvinna, utan bäras upp av moraliska skäl".

En fråga, som internat. arbetarelagstiftning, måste ju givetvis i särdeles hög grad samla intresset omkring sig. Dr. Martha Mundt från Internat. Arbetarebyrån redogjorde för vad som utträttats i denna sak under de gångna åren.

Kongressen uttalade sitt livligaste erkännande av byråns arbete, samt beklagade de angrepp, som gjorts mot densamma av åtskilliga kapitalistintressenter. Samt uppmanar organiserade arbeterskor att använda varje tillfälle, som den moderna industrin bjuder, för att samla kunskap för att sedan kunna gemensamt fastställa en internationell måttstock för arbetet.

Kongressen anser, att såväl nationellt som internationellt bör det finnas en miniminorm för arbetet, såsom åtta timmars arbetsdag, men den väg varpå dylika normer uppnås, vare sig det blir genom fackföreningarnas uppgörelser eller genom lagstiftning eller bådadera, bör bestämmas av de organiserade arbetarna i respektive länder, allt efter de ekonomiska och politiska förhållandena i varje land.

Vidare vill kongressen fästa uppmärksamheten på, att nästa internationella arbetarkongress, som ämnar ta upp frågan om fabriksinspektionen, är av högst vital betydelse för kvinnorna. Därför uppmanas varje land på det allvarligaste att till kongressen sända en kvinnlig delegat med teknisk utbildning.

E. J.

(Forts. i nästa nr.)

Socialdemokratiska kvinnoförbundets instruktionskurs.

I syfte att utbilda såväl studieledare, som agitatorer för sin rörelse har kvinnoförbundets styrelse i dagarna hållit en instruktionskurs för medlemmar ur förbundets distriktsstyrelser i studiehemmet Drottninggatan 88, Stockholm.

Behovet av en dylik kurs har länge gjort sig gällande, enär man ansett att det inom varje distrikt bör finnas en s. k. instruktör, som klubbarna kunna vända sig till vid behov av hjälp och anvisningar om huru arbetet bör bedrivas.

Under den vecka kursen pågått här ha varit samlade kvinnor från landets olika delar för att åhöra föreläsningar och diskutera olika problem.

Kursen tog sin början torsdagen den 30 augusti med föreläsning av A. B. F:s studieledare, fil. kand. Yngve Hugo, om bildningsverksamheten. Han betonade, att de socialdem. kvinnorna verkligen borde på allvar göra klart för sig, vad det egentligen innebär att de anslutit sig till den socialdemokratiska rörelsen. I och med att de förklara sig villiga deltaga i arbetarörelsen ha de uttryckt sin önskan att vilja arbeta för ett bättre samhälle och för bättre och lyckligare förhållanden åt människorna. Men då böra de också göra detta på ett sätt som verkligen leder till något resultat, de böra, med andra ord, ha plan och reda i sitt arbete. Genom ett fördjupat bildningsarbete bli vi i tillfälle att tränga djupare in i och få mera förståelse för våra samhällsfrågor på alla områden, och detta är inte minst viktigt för dem, som fått sig det viktiga värvet ålagt att fostra framtidens människor.

Efter föredraget blev en stunds diskussion, varvid kand. Yngve Hugo förordade, att kvinnoförbundet i likhet med en del andra större organisationer borde anställa en särskild studieledare eller instruktör för bildningsverksamheten.

Under aftonen fortsatte diskussionen om kvinnoklubbarnas studiearbete och som lämpliga ämnen för studiecirkel inom förbundets avdelningar nämndes: kommunalkunskap, socialhygien, svenska språket, arbetarörelsens historia samt ekonomisk historia. Fredagens första talare var riksdagsledamoten fru Agda Östlund, vilken inledde frågan om upprättande av kommunala förlossningshem. Den efterföljande diskussionen visade att ett starkt intresse för nämnda spörsmål redan förefinnes bland kvinnorna.

På eftermiddagen började lektor Odal Otte- lin föreläsningar om "råd och anvisningar för det muntliga föredraget", vilket även fortsattes på måndagen, varefter Anna Lindhagen redogjorde för Fattigvårdsstiftningskommitténs förslag till ny barnavårds- lag. Lördag och söndag hölls föreläsningar i kommunalkunskap av lektor Edgar Sjö Dahl från Göteborg.

Tisdagens talare var fru Vessman, vilken talade om moderskapsförsäkringen, varvid

hon redogjorde för denna frågas utveckling i olika länder. För dem, som önska få mera ingående kännedom i detta spörsmål, rekommenderas Morgonbris artiklar i frågan. Alla timmar, som inte upptagits av föreläsningar, ha använts till instruktionsövningar och diskussioner om det inre arbetet. Därjämte har tillfälle beretts kursdeltagarna att under sakkunnig ledning bese Stadshuset, Allmänna Barnbördshuset, Kommunala tvätthuset, Rosenlunds Ålderdomshem och Guldröppshemmet för åldriga makar.

På lördagskvällen hade Stockholms läns distrikt anordnat en utflykt till klubben i Spånga, vilken ordnat för gästerna på ett utomordentligt sätt. Vid mötet, som var synnerligt angenämt, hölls tal av fru Agnes Söderqvist från Västerås om kvinnornas ansvar som mödrar och uppfostrarinnor.

Fru Flood talade om sin vistelse vid sommarkursen i Brunnsvik.

Hon framhöll betydelsen av dessa Brunnsvikskurser och uppmanade kvinnorna att söka tillfälle att bevista en sådan kurs.

Dessutom medverkade medlemmar från olika klubbar med deklamation och uppläsning.

Denna kamratfest var särdeles vällyckad och med sina inslag av skämt och allvar blev den ett verkligt avbrott, som gav upprykning, varma och goda hägkomster.

Till "Constancia", Brunnsviks folkhögskolas båt, insamlades ett belopp av kr. 10:35, ett exempel som manar till efterföljd.

Kursen avslutades på onsdagseftermiddagen å studiehemmet med tal av förbundsordföranden m. fl.

Fru Agnes Söderqvist överlämnade blommor till förbundsstyrelsen och framförde kursdeltagarnas tack.

Till sist utbringades ett leve för det socialdemokratiska kvinnoförbundet och sjöngs "Internationalen".

Ref.

(Forts. fr. sid 7)

friska sång: "Wir sind jung und das ist schön."

På några ställen i Österrike har även "Kinder-freunde" fullständiga barnhem för föräldralösa arbetarbarn, som organisationen tar hand om och är i föräldrars och förmyndares ställe för. Och föreningen gör allt för att rusta dessa barn, så att de med glatt mod kunna möta kampen för tillvaron.

Brunnsviks folkhögskola

börjar nytt läsår den 10 oktober 1923. 26 veckors lästid.

Första årskurs med manlig och kvinnlig avdelning.

Andra årskurs för män och kvinnor, som genomgått folkhögskola eller äga motsvarande kunskaper. Statsstipendier för obemedlade. — Prospekt erhålles genom rektor Sigfrid Gunnäs, Sörvik.

Varje lokalförening betraktar sig som en familj, där en medlem är pliktig att offra åtminstone två timmar i månaden för barnen. En medlem, som t. ex. är intresserad av trädgårdsskötsel, leder barnens arbete i deras gemensamma koloniträdgård, en annan leder deras simövningar, en tredje tar hand om deras vandringar, och en fjärde blir bibliotekarie i barnbiblioteket eller sångledare.

"Styrelsen ligger i massan" är "Kinder-freundes" valspråk, och organisationen anser sig även vara en slags fackförening av fäder, mödrar och ansvarsmedvetna medborgare, som inse att kampen för framtiden även är kampen för barnet, och för den uppväxande generationen. Och de entusiastiska "Kinder-freunde"-ledarna hoppas, att denna nya "fackföreningsrörelse" skall löpa som en kedja jorden runt och uträta något överallt, där arbetets män och kvinnor deltaga i organisationen för barnen. Denna tanke framfördes även på en "Kinder-freunde"-kongress, som hölls i Salzburg förra året och där bl. a. England, Holland och Italien (kanske vågar jag även säga Sverige) voro representerade. Och från den kongressen tog man med sig det intrycket, att barnet kan och bör bli ett gemensamt och sammanbindande intresse för oss alla, som arbeta för en ny och bättre tid, vilken nation vi än tillhöra.

Astrid Forsberg.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

(Forts. fr. sid 5)

tänkta giftermålen ha i många fall strandat på grund av omöjligheten att skaffa bostad. Ser man på de utomäktenskapliga födelsernas antal under år 1922, då bostadsbristen något minskats, så visa siffrorna, åtminstone vad de flesta större städerna beträffar, ingen ökning utan tvärtom minskning och vill man ha ytterligare stöd för påståendet om bostadsbristens samband med de utomäktenskapliga födelserna, så har man det i det faktum, att antalet fall, då barnavårdsmannaskapet upphört på grund av föräldrarnas ingångna giftermål, under just år 1922 når sin kulmen.

För övrigt är det ju inte bara vad bostadsfrågan beträffar, som vi under de fem förflutna åren haft abnorma förhållanden. Jag behöver endast erinra om lågkonjunkturen med sin arbetslöshet, den minskade emigrationen, ökningen av folkmängden i städerna o. s. v. för att man inte ska behöva ta till kvinnornas lättssinne som förklaring. Först efter en femårsperiod av normala förhållanden, kan man med någorlunda visshet draga sina slutsatser. Det finns säkert skäl att hoppas, att verkningarna av en eventuell ökning av kvinnornas lättssinne skola neutraliseras av ett minskat dylikt hos männen, som ju fått större förpliktelser genom 1917 års barnlagar.

Det är ännu en sak i Svenska fattigvårdsförbundets uttalande, som jag skulle vilja säga några ord om. Och det är om det av Svenska fattigvårdsförbundet gjorda uttalandet om mödrarnas alltmera ofta förekommande pockande krav mot barnafäder och barnavårdsmän. Icke vill jag förneka, att sådant förekommer, men pockande och orättmätiga krav ha säkert i alla tider förekommit, fast det är först genom de nya barnlagarna, som barnavårdsnämnder och barnavårdsmän fått kännedom därom. Innan år 1918 har det väl varit barnafadern, som ensam varit utsatt för dem. Mot utpressning och för högt ställda anspråk gives ju i barnlagarna av år 1917 tvärtom skydd genom barnavårdsmannens mellankomst.

De pockande kraven kunna naturligtvis inte försvaras, men väl förklaras. De botten oftast i okunnighet. Och erfarenheten lär nog snart den pockande modern, att gränsen för hennes krav är satt. Hon kan ju t. ex. ha en av de burgna hemmasönerna, som Svenska fattigvårdsförbundet omnämner, som far åt sitt barn. Det är kanske litet svårt för henne att utan knot resignera inför det faktum, att han är oåtkomlig, medan hon på sin hembiträdeslön kanske själv får försörja sitt barn.

Dessa rader äro icke tillkomna för att framställa kvinnorna bättre än de äro, jag har endast velat påvisa, att

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Svenska fattigvårdsförbundets slutsats, att 1917 års barnlagar skulle ha skuld till ökat lättssinne bland kvinnorna, är förhastad.

Hälsingborg i augusti 1923.

Lily Månsson.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrik. Adr.: Ordf. Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör Fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 2, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. S:t Eriksgatan 21. Korresp. sek. Fru Ellen Vidsjö, Karlsviksgatan 11, 1¹/₂ tr. Tel. K. 35 94.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. Fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. Fru Gerda Liljeroth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 7/9 i Folkets Hus' B-sal.

Styrelsen.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1.30 e. m. i Folkets Hus, Skivarps. Nya medlemmar vinna inträde.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 6.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Stockholm 1923. A.-B. Arbetarnes Tryckeri.